

Голас РАДЗІМЫ

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАЙ СЕКЦЫІ КАМІТЭТА ЗА ВЯРТАННЕ НА РАДЗІМУ І РАЗВІЦЦЕ КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЕЙ З СУАЙЧЫНІКАМІ

№ 8 (592)

Студзень 1962 г.

Год выдання 8-ы

Памятайце, панове: мы нападатове

Адказы міністра абароны СССР маршала Р. Я. Маліноўскага на пытанні карэспандэнта «Правды» з прычыны выступлення міністра абароны ЗША Р. Макнамара.

Пытанне. Нядаўна міністр абароны ЗША Р. Макнамара выступіў у сенатскай камісіі па справах узброеных сіл кангрэса ЗША з заявай аб тым, што амерыканскія ўзброеныя сілы «у поўнай меры здольны знішчыць» намечаныя ім «савецкія аб'екты». Ці знаёмы Вы, таварыш Маршал, з гэтым выступленнем і як Вы яго ацэньваеце?

Адказ. Так, я знаёмы з выступленнем пана Макнамара ў сенатскай камісіі кангрэса ЗША. Пераша, што кідаецца ў вочы ў ім, — гэта выхвальны тон. Думаю, што чытачы «Правды», ды ўсе савецкія людзі, згодзяцца са мной, што такое выхваленне ў вуснах міністра абароны ЗША з'яўляецца па меншай меры безразважным. Яно ж кіравана не на палітычны ўзаемаадносін паміж Савецкім Саюзам і ЗША, не на паслабленне міжнароднай напружанасці, а на распальванне страхэй, ваеннай істэрыі і, у канчатковым выніку, гонкі ўзбраенняў. А гонка ўзбраенняў — гэта тая дарога, якая заўсёды прыводзіць да чалавечтва да войнаў. Аб гэтым неабвержна сведчаць урокі гісторыі абедзвюх сусветных войнаў.

Але калі ўжо імперыялісты хочаць ісці гэтай дарогай, то няхай яны перш як мае быць узважаць рэальныя факты і падумаюць, што абядае ім такі шлях. Тут я хацеў бы напавіць пана Макнамара. Прэзідэнт ЗША Дж. Кенэдзі неяк прынаў, што нашы сілы роўныя. Гэта было больш або менш правільнае прызнанне, і час бы амерыканскім ваенным дзеячам зрабіць адпаведныя вывады з яго.

Як міністр абароны я добра ведаю ваенную магутнасць Савецкага Саюза і некалькі арыентуюся ва ўзбраеннях ЗША і іх саюзнікаў па НАТО. Маё становішча абавязвае мяне да гэтага. Я лічу, што зараз сацыялістычны лагер мацней за гэтыя краіны. Але дапусцім нават, што сілы роўныя. Мы гатовы згадзіцца і з гэтым, каб не ўдзельнічаць у распальванні ваеннага псіхозу. Але калі на-

шы сілы роўныя, то амерыканскім дзеячам трэба рабіць правільныя вывады і весці разумную палітыку.

Пан Макнамара сцвярджае, што ЗША могуць знішчыць намечаныя савецкія аб'екты. Я не ведаю, што ён мае на ўвазе, калі гаворыць аб намечаных аб'ектах. Са свайго боку я мог бы заявіць, што мы ў стане змеціць з зямлі адным ракетна-ядзерным ударам любыя аб'екты, усе прамысловыя і адміністрацыйна-палітычныя цэнтры ЗША і знішчыць цэлыя краіны, якія прадставілі свае тэрыторыі пад амерыканскія ваенныя базы, размешчаныя вакол Савецкага Саюза і іншых сацыялістычных краін. Думаецца, што гэта ў агульным не з'яўляецца сакрэтам ні для кіраўнікоў ЗША, ні для кіраўнікоў іншых краін, якія уваходзяць у агрэсіўныя блокі НАТО, СЕАТО і СЕНТО.

З усёй адказнасцю як міністр абароны Савецкага Саюза заяўляю, — а я ведаю, на што абаніраюся, калі раблю гэтую заяву, — мы мацней зараз і зразумела, не будзем стаяць на месцы. Нам не трэба асабліва павялічваць нашы ракетныя войскі і запасы зброі. Далей будзе ўжо працэс не наакплен-

ня, а натуральнага абнаўлення і ўдасканалення зброі. Усякая ж зброя, якой бы яна ні была дасканалая, з развіццём эканомікі, з развіццём навукі, ваеннай тэхнікі можа быць яшчэ больш удасканалена. У цяперашні час нам ужо не патрабуюцца колькаснае павелічэнне зброі. Тое, што ў нас ёсць, дастаткова для таго, каб разграміць любога патэнцыяльнага праціўніка, калі ён нападзе на нас або на дружалюбныя нам сацыялістычныя краіны. Нам трэба будзе толькі аднаўляць і ўдасканальваць наяўную зброя.

Пытанне. Для чаго, на Вашу думку, спатрэбілася міністру абароны ЗША выступаць з такой заявай і пагражаць Савецкаму Саюзу ядзернай вайной?

Адказ. Павінен сказаць, што ў апошні час не толькі міністр абароны ЗША, але і іншыя амерыканскія дзяржаўныя дзеячы, надзеленыя ўладай і адказнасцю, дазваляюць сабе выступаць з падобнага роду заявамі, накіраванымі на раздуванне «халоднай вайны» і ўзвінчванне ваеннай істэрыі ў ЗША.

Амерыканскі народ запалохаюць зданню новай вайны для таго, каб зрабіць яго больш паслухмяным і пакорлівым пе-

(Заканчэнне на 3-й стар.)

БЕЛАРУСКІ ЯДЗЕРНЫ РЭАКТАР

Першы ў Беларусі даследчы ядзерны рэактар Інстытута энергетыкі Акадэміі навук БССР — напярэдадні пуску. Заканчваецца мантаж абсталявання, якое будзе аправавана ў бліжэйшы час.

Карэспандэнт БЕЛТА папраціў начальніка рэактара, кандыдата тэхнічных навук В. С. Ермакова паведаміць некаторыя падрабязнасці аб новай устаноўцы, расказаць аб магчымасцях, якія адкрываюцца цяпер перад вучонымі Беларусі.

— Маючы адбыцца пуск даследчага ядзернага рэактара «ІРТ-2.000», — сказаў Ермакоў, — буйная падзея ў навуковым жыцці рэспублікі. Пасля ўступлення яго ў строй вучоныя Беларусі атрымаюць добра аснашчаную базу для даследаванняў, якія маюць важнае значэнне для развіцця фізікі, энергетыкі, медыцыны, біялогіі, сельскай гаспадаркі, вывучэння з дапамогай ізатопаў раду пытанняў аўтаматызацыі вытворчасці.

У будаўніцтве рэактара вялікую дапамогу аказалі навуковыя ўстановы і прадпрыемствы брацкіх рэспублік. Абсталяванне і прыборы паступалі з Расійскай Федэрацыі, Украіны, з Эстоніі, Латвіі. Многае зрабіла і прамысловасць нашай рэспублікі.

Для рэактара ўзведзен вялікі будынак. У цэнтральнай—фізічнай зале за маслінай аховай з цяжкага бетону і вады знаходзіцца сэрца ўсёй устаноўкі. Тут на шасціметравай глыбіні змяшчаецца так званая актыўная зона рэактара. Дзеянне ўстаноўкі магчыма толькі пры ўмове загрузкі яе пэўнай колькасцю дзелячага рэчыва, неабходнай для пачатку ланцугавай рэакцыі. Некалькі соцень уранавак шпанёў служаць крыніцай ядзернай энергіі. Рэактар будзе працаваць на цеплавых нейтронах, часцінках, якія не маюць зараду. Яны з'яўляюцца як бы снарадамі, якія трапляючы ў ядры атамаў урану, прымушаюць іх расчлапяцца. Пры гэтым выдзяляецца вялікая колькасць цяпла.

Кіраванне рэактарам пры дапамозе аўтаматычнай канструкцыі праводзіцца шляхам перамяшчэння рэгулюючых шпанёў

з бору—рэчыва, якое вельмі палігнае нейтроны. Парушэнне тэхналагічнага рэжыму выклікае аўтаматычнае спыненне ланцугавай рэакцыі дзялення ядраў у актыўнай зоне.

Канструкцыя рэактара, а таксама сістэма аўтаматыкі і дзіметрычнага кантролю забяспечвае поўную бяспеку абслугоўваючага персаналу і выключае шкоднае ўздзеянне на акружаючае асяроддзе.

У працэсе мантажу ў канструкцыю рэактара і сістэмы аўтаматыкі ўнесены рад змен. Для даследаванняў па біялогіі і фізіялогіі спецыяльна рэканструюецца так званая цеплавая калона і адзін з даследчых каналаў. Гэта работа дазволіць расшырыць эксперыментальныя магчымасці апарата. Вялікае значэнне мае спраектаваны калектывам рэактара эксперыментальны цыркуляцыйны контур—энергетычная пятля, неабходная для вывучэння арганічных цепланосьбітаў і цеплаабмену з цеплавідзяляючымі элементамі.

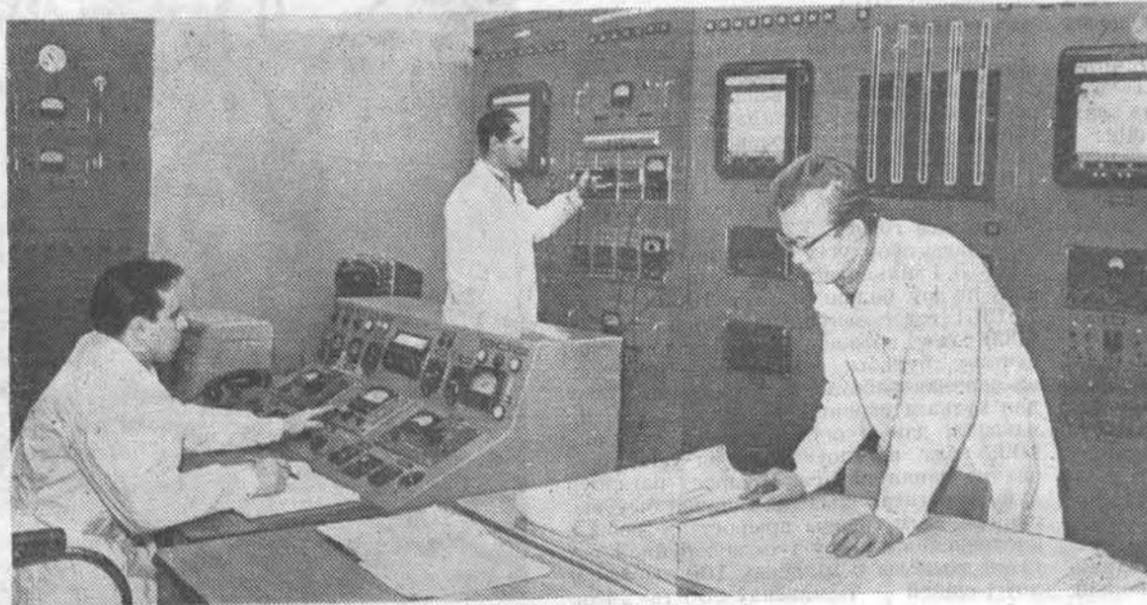
Шырокія магчымасці рэактара адкрывае для нейтронграфічных работ, якія дадуць важныя звесткі па раду магнітных структур. Вялікае месца зоймуць даследаванні па агульнатэарэтычных пытаннях ядзернай фізікі і праблемах цвёрдага цела.

Праграма Камуністычнай партыі Савецкага Саюза ставіць перад вучоным рад задач па развіццю атамнай энергетыкі. Яна, у прыватнасці, указвае на неабходнасць ужывання атамнай энергіі ў мірных мэтах, будаўніцтва атамных электрастанцый і пошукаў шляхоў прамога пераўтварэння атамнай энергіі ў электрычную. Гэтыя важныя палажэнні Праграмы кладуцца ў аснову раду работ на беларускіх рэактарах.

З пускам атамнага рэактара наша рэспубліка будзе мець магчымасць атрымліваць радыёактыўныя ізатопы, неабходныя для медыцыны, сельскай гаспадаркі, розных навуковых даследаванняў, аўтаматызацыі кантролю вытворчых працэсаў і г. д. На рэактары можна будзе атрымліваць прэпараты радыёактыўнага золата, еду, натрыю і іншых элементаў. Гэта дазволіць расшырыць кола даследаванняў, якія ўжо рад гадоў выдуюцца ў Беларусі. Для работ з крыніцамі гама-выпраменьванняў зманціравана «гарачая» камера, абсталяваная маніпулятарам—механічнымі рукамі, аптычнай сістэмай і спецыяльным станком, які будзе служыць для апрацоўкі апраменьеных узораў.

Для навуковых работнікаў і інжынера-тэхнічнага персаналу недалёка ад будынка атамнага рэактара ўзведзен добраўпарадкаваны жылы пасёлак з радам трохпавярховых дамоў і катэджаў. Будуюцца дзіцячы сад, магазін, спартыўныя пляцоўкі.

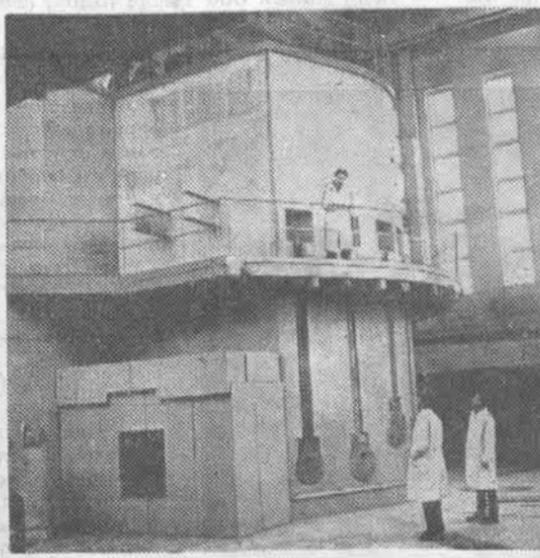
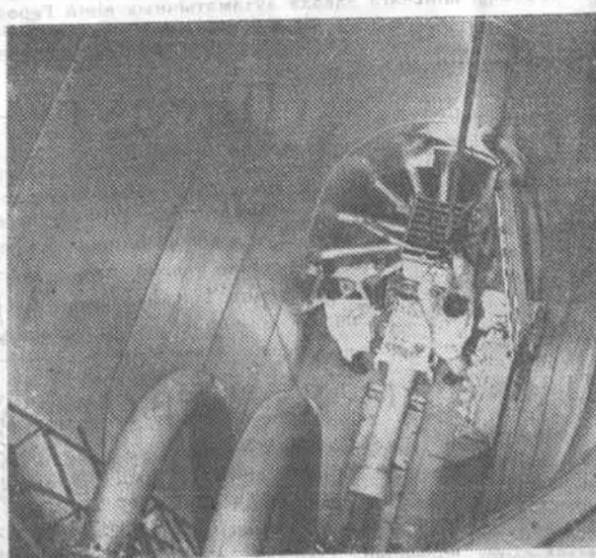
У арганізацыі навуковых работ у рэспубліцы па выкарыстанню атамнай энергіі вялікую ролю адыграе арганізаваны пры прэзідыуме Акадэміі навук БССР спецыяльны навуковы савет. У яго дзейнасці прымуць таксама ўдзел прадстаўнікі Камітэта Савета Міністраў БССР па каардынацыі навукова-даследчых работ, Саўнаргаса БССР і Міністэрства сельскай гаспадаркі. Савет вызначыць гаспадаркі.

Заканчваецца мантаж атамнага рэактара «ІРТ-2.000» Інстытута энергетыкі Акадэміі навук БССР. На здымках: уверх — на пульце кіравання рэактара; унізе (злева) — мантаж рэактара; справа — у зале атамнага рэактара.

550 наваселляў

СТОЛІН. За чатыры гады, якія прайшлі з часу апошніх выбараў у Вярхоўны Савет СССР, непазнавальна змянілася аблічча вёсак раёна. У многіх населеных пунктах выраслі новыя вуліцы з добраўпарадкаванымі дамамі. На тэрыторыі калгаса «1 Мая» пабудаван пасёлак, якому калгаснікі далі назву «Першамайскі». Пасёлак радыёфікаваны, у ім ёсць бібліятэка і магазін. Толькі за мінулы год у раёне адбылося каля 550 наваселляў. Звыш 200 дамоў яшчэ будуюцца.

Тэлевізары ў брыгадах

Прайленне сельгасарцелі імя Леніна Капыльскага раёна пастаянна клопоціцца аб павышэнні культурнага і матэрыяльнага дабрабыту хлебаробаў. Нядаўна куплены два тэлевізары — «Беларусь-5» і «Неман». Цяпер у кожнай з пяці паляводчых брыгад ёсць свае тэлевізары, набытыя для калектыўнага прагляду тэлеперадач. Тры тэлевізары купіла сельгасарцель «Новы свет».

Сямігадовы план выконваецца паспяхова

Новымі поспехамі ў развіцці эканомікі, уздыме дабрабыту і культурнага ўзроўню жывячых народа азнаменавалі працоўныя Саветскага Саюза мінулы год — год гістарычнага XXII з'езда КПСС. Аб гэтым гаворыцца ў паведамленні Цэнтральнага Статыстычнага ўпраўлення пры Саўеце Міністраў СССР аб выніках выканання Дзяржаўнага плана развіцця народнай гаспадаркі СССР у 1961 годзе.

Работнікі прамысловасці перавыканалі гадавы план па агульнаму аб'ёму прамысловай вытворчасці. Выпуск прадукцыі ўзрос у параўнанні з 1960 годам на 9,2 працэнта, у тым ліку вытворчасць сродкаў вытворчасці (група «А»), паводле напярэдняга даных, — больш чым на 10 працэнтаў і прадметаў спажывання (група «Б») — на 6,6 працэнта.

Заданні сямігадовага плана паспяхова выконваюцца. Валавая прадукцыя прамысловасці за мінулыя тры гады павялічылася на 33 працэнта замест 27 працэнтаў, прадукцыйнага разліку да кантрольных лічбаў сямігадовага на гэтыя гады. Выпушчана прамысловай прадукцыі больш, чым намячалася на першыя тры гады па сямігадовому плану, прыкладна, на 19 мільярдаў рублёў. Гадавы план выпуску прамысловай прадукцыі ў цэлым і па многіх важнейшых відах прадукцыі перавыканан усмі саюзнымі рэспублікамі. Пры паспяховым выкананні плана ў цэлым па прамысловасці сур'ёзным недахопам з'яўляецца невыкананне плана радам прадпрыемстваў.

У параўнанні з напярэднім годам валавая прадукцыя чорнай і каларынай металургіі павялічылася на 10 працэнтаў, паліўнай і энергетычнай прамысловасці — на 7 працэнтаў, машынабудавання і металаапрацоўкі — на 16 працэнтаў, хімічнай прамысловасці — на 14 працэнтаў, прамысловасці будаўнічых матэрыялаў — на 12 працэнтаў, лясной, папяровай і дрэваапрацоўчай прамысловасці — на 5 працэнтаў, лёгкай прамысловасці і вытворчасці прадметаў культурна-бытавога прызначэння — на 5 працэнтаў, харчовай прамысловасці — на 7 працэнтаў.

У паведамленні ЦСУ ўказваецца, што ў мінулым годзе выплаўлена чыгуны 50,9 мільёна тон, сталі — 70,7 мільёна тон, выдадзена пракату 55,2 мільёна тон, здабыта жалезнай руды 118 мільёнаў тон, нафты — 166 мільёнаў тон, газу — 60,9 мільярда кубічных метраў, вугалю — 510 мільёнаў тон, выпрацавана электраэнергія 327 мільярдаў кілават-гадзін, мінеральных угняенняў — 15,3 мільёна тон, штучнага і сінтэтычнага вадка — 250 тысяч тон, выраблена металарэзных станкоў — 164 тысячы штук, кавальска-прэсавых машын — 30,5 тысячы штук, аўтамабіляў — 555 тысяч штук, трактараў — 264 тысячы штук, сельскагаспадарчых машын — на 964 мільёны рублёў, камбайнаў збожжавых — 76,3 тысячы штук, экскаватараў — 15,8 тысячы штук, паперы — 2,6 мільёна тон, цэменту — 50,9 мільёна тон, бавоўняных тканін — 4,9 мільярда квадратных метраў, шарсцяных тканін — 455 мільёнаў квадратных метраў, льняных — 493 мільёны квадратных метраў, шаўковых — 683 мільёны квадратных метраў, скуранага абутку — 422 мільёны пар, гадзіннікаў усіх відаў — 26 мільёнаў штук, радыёпрыёмнікаў і радыёл — 4,2 мільёна штук, тэлевізараў — 1,95 мільёна штук, халадзільнікаў — 686 тысяч штук, пральных машын — 1,3 мільёна штук, мэблі — на 1,3 мільярда рублёў, мяса (без вытворчасці калгасамі і хатняй вытворчасці насельніцтвам) — 4,3 мільёна тон, масла — 894 тысячы тон, дальнамалочнай прадукцыі ў пераліку на малако — 9 мільёнаў тон, цукру-пяску — 8,4 мільёна тон, кансерваў — 5,6 мільярда банак.

Значна павялічылася вытворчасць прадукцыі цяжкай прамысловасці. У параўнанні з 1960 годам атрымана больш чыгуны — на 4,1 мільёна тон, сталі — на 5,4 мільёна тон, пракату — на 4,3

мільёна тон, жалезнай руды — на 11,8 мільёна тон, нафты — на 18 мільёнаў тон, газу — на 13,7 мільярда кубічных метраў, электраэнергіі — на 34,7 мільярда кілават-гадзін, цэменту — на 5,3 мільёна тон, зборнага жалезабетону — на 6 мільёнаў кубічных метраў.

Вырасла вытворчасць тавараў народнага спажывання: скуранага абутку — на 23 мільёны пар, бялізнавага і верхняга трыкатажу — на 22 мільёны штук, тэлевізараў — на 223 тысячы штук, халадзільнікаў — на 157 тысяч штук, пральных машын — на 390 тысяч штук, мэблі — на 175 мільёнаў рублёў, цэльнамалочнай прадукцыі — на 749 тысяч тон, цукру-пяску — на 2,1 мільёна тон, кансерваў — на 695 мільёнаў банак.

У паведамленні ЦСУ адзначаецца, што навукова-даследчыя, праектна-канструктарскія арганізацыі і прамысловыя прадпрыемствы сканструявалі і вырабілі для розных галін народнай гаспадаркі каля 3.000 новых важнейшых тыпаў машын, механізмаў, апаратаў і іншага абсталявання і каля 1.000 новых важнейшых тыпаў розных прыбораў. Адначасова ў мінулым годзе было знята з вытворчасці каля 600 назваў устарэлых канструкцыйных машын, абсталявання і прыбораў, якія заменены лепшымі сучаснымі канструкцыямі. На машынабудавальных прадпрыемствах саўнаргасаў мадэрнізавана каля 60 тысяч металарэзных станкоў, кавальска-прэсавых, ліцейных і іншага абсталявання.

Тэхнічны прагрэс ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі ажыццяўляўся пры актыўным удзеле вынаходнікаў і рацыяналізатараў. Яны ўнеслі больш як 4 мільёны прапаноў.

Прадукцыйнасць працы ўзрасла ў параўнанні з 1960 годам больш чым на 4 працэнта пры скарачэнні працягласці рабочага дня рабочых і служачых. У выніку росту вытворчасці, перавозак і тавараабароту атрымана прыбытку па народнай гаспадарцы прыкладна на 6 працэнтаў больш, чым у напярэднім годзе.

У 1961 годзе, гаворыцца далей у паведамленні ЦСУ, Саветскі Саюз дасягнуў новых поспехаў у мірным эканамічным спаборніцтве са Злучанымі Штатамі Амерыкі. Калі ў СССР прырост прамысловай вытворчасці за 1961 год склаў 9,2 працэнта, то ў ЗША прадукцыя вырасла толькі на адзін працэнт. За гэты ж перыяд вытворчасць сталі ў СССР вырасла на 8 працэнтаў, а ў ЗША скарацілася на 1,7 працэнта, вытворчасць электраэнергіі ў СССР вырасла на 12 працэнтаў, а ў ЗША толькі на 4 працэнта. У цэлым аб'ём прамысловай прадукцыі СССР склаў у прайшоўшым годзе больш як 60 працэнтаў прадукцыі прамысловасці ЗША.

У раздзеле «Сельская гаспадарка» гаворыцца, што ў мінулым годзе пасяўныя плошчы ўсіх сельскагаспадарчых культур склалі 204,6 мільёна гектараў супраць 203 мільёнаў гектараў у 1960 годзе. Пасяўныя плошчы збожжавых культур склалі 128,3 мільёна гектараў супраць 121,7 мільёна гектараў у 1960 годзе. Пасяўная плошча ўсёй кукурузы склала ў мінулым годзе 25,7 мільёна гектараў.

Валавы збор усіх збожжавых культур склаў 8,4 мільярда пудоў — на 200 мільёнаў пудоў больш, чым у 1960 годзе. У 1961 годзе закуплена больш, чым у 1960 годзе, збожжа, бавоўны-сырцу, сланечніку, бульбы, агародніны. Праведзена значная работа па стварэнню ўмоў для хуткага развіцця жывёлагадоўлі. Як паказалі даныя перапісу на 1 студзеня 1962 года, пагалоўе жывёлы ўсіх відаў значна павялічылася. Прырост пагалоўя буйнай рагатай жывёлы і свіней быў вышэйшы, чым гадавы прырост за лобы з пасляваенных гадоў і склаў: буйнай рагатай жывёлы 6 мільёнаў 100 тысяч галоў і свіней — 7 мільёнаў 700 тысяч галоў; пагалоўе кароў павялічылася за год на адзін мільён 500 тысяч галоў, авечак

і коз — на 3 мільёны 800 тысяч галоў. Дзяржаўныя закупкі прадуктаў жывёлагадоўлі ў 1961 годзе павялічыліся: малака — на 2 мільёны тон, яек — на 924 мільёны штук, воўны — на 11 тысяч тон. Закупкі мяса і рыбы зменшыліся.

ЦСУ ўказвае, што грузаабарт усіх відаў транспарту за мінулыя тры гады павялічыўся на 25 працэнтаў замест 20 працэнтаў, намечаных па сямігадовому плану на гэтыя гады, чыгуначным транспартам выканан і перавыканан план перавозак важнейшых грузаў.

У мінулым годзе ў краіне ўступіла ў строй больш 800 новых буйных дзяржаўных прамысловых прадпрыемстваў і вялікая колькасць цэхаў на дзеючых прадпрыемствах. На электрастанцыях уведзена ў дзеянне больш чым на 7 мільёнаў кілават новых магутнасцей. У чорнай металургіі ўведзены ў дзеянне новыя магутнасці па выплаўцы чыгуны на 2 мільёны тон, сталі — на 4,8 мільёна тон, па вытворчасці пракату — на 2,9 мільёна тон. Уступілі ў строй новыя магістральныя газаводы, нафтаправоды і прадуктаправоды агульнай даўжынёй 7,8 тысячы кіламетраў. Значна павялічыліся магутнасці па прадпрыемствах лёгкай і харчовай прамысловасці. Здадзена ў эксплуатацыю 995 кіламетраў новых чыгуначных ліній. Электрыфікавана 1.860 кіламетраў чыгунак. Поўнасцю завершана электрыфікацыя важнейшай чыгуначнай магістралі Масква — Байкал.

Агульны аб'ём капітальных укладанняў дзяржаўных і кааператывных арганізацый (не лічычы капітальных укладанняў калгасаў) склаў 32,5 мільярда рублёў. Прадукцыйнасць працы ў будаўніцтве ўзрасла на 3,5 працэнта.

Нацыянальны даход СССР у мінулым годзе, паводле напярэдняга даных, склаў больш як 153 мільярды рублёў і павялічыўся ў параўнанні з 1960 годам, у супастаўных цэнах на 7 працэнтаў. Насельніцтва атрымала з грамадскіх фондаў спажывання — на народную асвету, медыцынскае абслугоўванне, сацыяльнае забеспячэнне і розныя выплаты і льготы — 26,4 мільярда рублёў супраць 24,5 мільярда рублёў у 1960 годзе. Сярэднегадавая колькасць рабочых і служачых у народнай гаспадарцы ў 1961 годзе склала 66 мільёнаў чалавек і павялічылася ў параўнанні з напярэднім годам на 3 мільёны 950 тысяч чалавек. Сярэдняя грашовая заробатная плата рабочых і служачых павялічылася ў параўнанні з напярэднім годам на 4 працэнта, пры скарачэнні працягласці рабочага дня.

У адпаведнасці з рашэннямі пятай сесіі Вярхоўнага Савета СССР працягвалася наступовае адмена падаткаў з рабочых і служачых. У выніку гэтага заробатная плата, атрымліваемая на рукі рабочымі і служачымі, дадаткова павялічылася на 400 мільёнаў рублёў (у разліку на год).

Аб'ём рознічнага тавараабароту дзяржаўнага і кааператывнага гандлю склаў 80,2 мільярда рублёў. У параўнанні з напярэднім годам аб'ём рознічнага тавараабароту павялічыўся на 2,5 мільярда рублёў, або, у супастаўных цэнах, на 4 працэнта. Аднак гадавы план рознічнага тавараабароту ў мінулым годзе невыканан.

У галіне замежнага гандлю Саветскі Саюз працягваў расшыраць эканамічныя сувязі з замежнымі краінамі. Знешнегандлёвы абарот склаў 10,5 мільярда рублёў і павялічыўся ў параўнанні з 1960 годам на 4 працэнта.

Яркія даныя прыводзіць ЦСУ аб дасягнутых у галіне культурнага будаўніцтва. Колькасць навучэнцаў, уключаючы ўсе віды навучання, склала каля 56 мільёнаў чалавек. У вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навучальных установах навучаецца 5 мільёнаў чалавек. У мінулым годзе ВНУ і тэхнікумы выпусцілі больш 750 тысяч маладых спецыялістаў, з іх з вышэйшай адукацыяй — больш 320 тысяч. У тым ліку каля 120 тысяч інжынераў. Колькасць навуковых работнікаў павялічылася ў канцы года да 400 тысяч чалавек.

У вялікіх размерах ажыццяўлялася жыллёвае і культурна-бытавое будаўніцтва. У гарадах і рабочых пасёлках у мінулым годзе ўведзены ў эксплуатацыю жылыя дамы агульнай плошчай больш 80 мільёнаў квадратных метраў, або каля 2.200 тысяч добраўпарадкаваных кватэр.

Саветскі Саюз працягвае заставацца краінай з самым нізкім узроўнем агульнай смяротнасці насельніцтва ў свеце. Насельніцтва СССР на 1 студзеня 1962 года, паводле напярэдняга даных, складала 220 мільёнаў чалавек.

Вынікі выканання Дзяржаўнага плана развіцця народнай гаспадаркі ў 1961 годзе — трэцім годзе сямігадкі — сведчаць аб тым, што саветскі народ пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі дабіўся новых выдатных поспехаў у развіцці ўсіх галін народнай гаспадаркі, паспяхова выконвае і перавыконвае сямігадовы план, што з'яўляецца буйным крокам у справе стварэння матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізму.

(ТАСС)

Работнікі Мінскага завода аўтаматычных ліній Герой Сацыялістычнай Працы А. Віташэвіч (справа) гутарыць са сваімі зменшчыкамі.

Паслугі — бясплатна

Рысы новага, камуністычнага ўваходзяць у быт хлебарабоў калгаса «Камсамолець» Клічаўскага раёна. Тут ужо адменена плата за карыстанне радыё, паліва прадстаўляецца і прывозіцца бясплатна на калгасным транспарце, не будуць брацца грошы за апрацоўку прысуджэнных участкаў.

— Выгада, якую атрымалі калгаснікі, — гаворыць бухгалтар калгаса Уладзімір Касцянін, — склала не менш чым 4,5 тысячы рублёў у год.

Х. ЛІУШЫЦ

РАСЦЕ СЯМ'Я ЗАВОДАУ І ФАБРЫК

Надаўна на адной з ускраін горада Мінска вырастае галоўны корпус новага прадпрыемства — Мінскага матарнага завода. У яго цэхах будуць выпускацца рухавікі, якія накіруюцца ва ўсе куткі нашай Радзімы. Новы завод абсталяваецца сучаснай айчынай тэхнікай. Адных толькі аўтаматычных ліній будзе звыш трыццаці. Упершыню ў вытворчых цэхах спраектаваны механізаваны транспарт з адраснай дастаўкай, гэта значыць, што любая нарыхтоўка будзе сама падавацца на трэбны ўчастак.

У чацвёртым сямігадкі заводы і фабрыкі прымуць у сваю яшчэ аднаго гутнага сабрата.

У Беларускай дзяржаўнай універсітэце імя Ул. І. Леніна разам з юнакамі і дзяўчатамі нашай рэспублікі займаюцца студэнты з Польшчы. Зараз яны здаюць залікі і экзамены. На здымку: польская студэнтка Марыя Чурак здае залік па педагогіцы.

Мір,

Тое, аб чым у далёкія змрочныя часы марылі самыя светлыя розумы чалавецтва, тое, аб чым больш ста год назад як аб роўнай магчымасці казалі ў «Камуністычным маніфесте» Маркс і Энгельс, тое, што першым пачаў ператвараць у жыццё вялікі Ленін, зараз канкрэтна вырысоўваецца перад намі ў новай Праграме Камуністычнай партыі Савецкага Саюза: Камунізм — гэта светлае грамадства, дзе чалавек чалавеку друг, таварыш і брат. І не толькі мы, савецкія людзі, для якіх Праграма стала законам жыцця, не толькі народы сацыялістычнага лагера, але і грамадзяне капіталістычных краін, нават нашы ворагі, уззяліся за вывучэнне Камуністычнага Маніфесту нашага часу.

Савецкі пісьменнік Барыс Палявой расказвае аб адной сустрэчы, якая здбылася ў Маскве ў дні работы Пятага Сусветнага кангрэсу прафсаюзаў. На адной з сяброўскіх вясэр неграрыяк праспяваў складзеную ім самім песню. У гэтай песні быў знаёмы рэфрэн, які паўтараўся пасля кожнага куплета:

«Мір, Праца, Свабода, Роўнасць, Брацтва і Шчасце ўсіх народаў».

Гэтыя словы — толькі адна формула новай Праграмы КПСС, але як цудоўна выказвае яна вялікія і высакародныя ідэі камунізма.

САМАЯ важная праблема сучаснасці — барацьба за мір. Вечны мір з даўніх часоў быў запаветнай марай чалавецтва. Але шлі стагоддзі і войны адна за адной знішчалі людзей на зямлі. Дзе ж тая сіла, якая здольна пакласці канец гэтым бойкам? Адказ далі заснавальнікі марксізма-ленінізма: камунізм — вось тая вялікая сіла, якая пазбавіць чалавецтва ад жахаў вайны.

Марксісцка-ленінскае вучэнне ўпершыню ў гісторыі ўскрыла сацыяльныя корні войнаў і ўказала адзіна правільны шлях да іх выкарэння. Вайна — спадарожніца эксплуатацыйных грамадскіх-эканамічных сістэм; побач яны ідуць да непазбежнага канца. У наш час адзіна крыніца войнаў — гэта манапалістычны капіталізм, імперыялізм.

Усё міралюбівае чалавецтва з надзеяй глядзіць на садружнасць будаўнікоў новага грамадства, таму што ведае: сацыялізм і камунізм — гэта мір. Вайна не ўласціва ладу, дзе знішчана эксплуатацыя чалавека чалавекам. У наш час на баку справы міру не толькі сумленне і розум людзей добрай волі. Растучая магутнасць савецкай дзяржавы, усёмо лагера сацыялізма — магучы вал на шляху факельчыкаў вайны, і чым бліжэй мы падыходзім да камунізма, тым вышэй і непрыступней гэты вал.

У Праграме партыі запісана: **Знішчыць войны, зацвердзіць**

Звыш трох мільёнаў кіламетраў налятаў на павятрахных трасах Савецкага Саюза старэйшы лётчык Мінскага аэрапорта Аляксей Шаўчук. Ад радавога лётчыка ён вырас да камандзіра карабля. На здымку: А. Шаўчук.

вечны мір на зямлі — гістарычная місія камунізма, усё перадавое міралюбівае чалавецтва верыць і ведае: так, камунізм зацвердзіць вечны мір на зямлі!

Маці загінуўшых у гады Вялікай Айчыннай вайны Герояў Савецкага Саюза А. С. Гастэла, Л. Ц. Касмадзям'янскай, Н. С. Чэкаліна, В. І. Талахіна звяртаюцца да мацяроў усяго свету:

«Захоўвайце мір! Змагайцеся за мір, не пакладаючы рук, не палюхоўчыся ніякіх перашкод! У нашай вялікай краіне натхнёнай працай мільёнаў будоўшчыкаў камунізм — самы справядлівы і

праца,

гуманны грамадскі лад Камунізм выкрэсліў войны з жыцця чалавецтва, зацвердзіў на зямлі мір і шчасце. Але само гэта шчасце не прыдзе, яго трэба заваяваць.

Мы горача верым: наступіць час, калі кожная маці на зямлі будзе спакойна за жыццё сваіх дзяцей і ўнукаў. Добрае гэта будзе жыццё. За яго загінулі нашы дзеці. За яго зараз змагаюцца камуністы ва ўсім свеце. Падтрымаем іх у гэтай высакароднай барацьбе!»

КАМУНІЗМ зацверджае на зямлі Працу. Праца была самай першай неабходнасцю на ўсім шляху развіцця чалавечага грамадства. Працай цэлых пакаленняў на працягу многіх стагоддзяў стваралася ўсё тое, чым зараз валодае чалавек. Але ні пры адным ладзе тым, хто ствараў матэрыяльныя дабrotы грамадства, не давалася пазнаць радасць і шчасце вольнай працы.

Вялікі пачатак вызваленню працы ад шматвекавога прыгнёту паклала Кастрычніцкая рэвалюцыя. Яна паказала перад усім светам, на што здольны народ, калі ён атрымлівае права на вольную працу, калі ён працуе на самога сябе, у імя агульнага дабрабыту, агульных інтарэсаў усяй краіны.

У нас вартасць чалавека вызначаецца яго працай. Сапраўдны герой той, хто працуе самааддана і натхнёна ў інтарэсах камунізма, для яго хутчэйшай пабудовы. Людзі працы — гэта цвет нашага грамадства, наша слава і годнасць. «Чалавек прыгожы і слаўны сваёй працай, сваімі справамі, тым, што ён стварае, што зрабіў», — гаварыў Мікіта Сяргеевіч Хрушчов на XXII з'ездзе КПСС. — У працы раскрываюцца здольнасці і таленты людзей, геній чалавека, у працы — бяссмерце чалавецтва».

Патрыятычнай працай мільёнаў працоўных створана магутнасць Савецкага Саюза, пацверджана вялікая жыватворная сіла

СУМУЮ ПА ТАБЕ

у Заходнюю Германію Радчанка Марыя Фёдаруна ад маці Гушчы Фені Пятроўны Дарагая дачушка! Я 20 гадоў шукаю цябе і ніяк не магу

знайсці. Мне хочацца верыць, што ты жывая. Дык адгукніся, дзе ты ёсць, пашлі хоць маленькую вестачку.

Напішу некалькі слоў аб сабе. Жыву я з Апанасам Гушчам у вёсцы Вусце Клічаўскага раёна.

Гэта не тая вёска, што была раней і якую ты памятала. Яна зараз намнога прыгажэйшая, чым была да вайны.

З звяртаюся ў Камітэт за вяртанне на Радзіму і развіццё культурных сувязей з суайчыннікамі з надзеяй, што ты, прачытаўшы мае пісьмо ў газеце «Голас Радзімы», абавязкова адгукнешся, напішаш мне аб сваім лёсе і жыцці.

Вельмі прашу суайчыннікаў, калі хто ведае, дзе мая дачка Радчанка (па мужу Пракапенка) Марыя Фёдаруна, 1922 года нараджэння з вёскі Баркі Кіраўскага раёна Магілёўскай вобласці, паведаміце мне па адрасу: вёска Вусце, Клічаўскі раён, Магілёўская вобласць, Гушчы Фені Пятроўне.

На Салігорскім калійным камбінаце ўступіла ў строй вопытная ўзабагачальная фабрыка. Устаноўлены вакуумфільтры, шаравы млын і іншае абсталяванне. На здымку: апаратчык П. Махавенка (злева) і начальнік змены А. Шрубовіч назіраюць за работай шаравога млына.

Памятайце, панове: мы напалі гатовы

(Пачатак на 1-й стар.)

рад фактам нястрымнага павелічэння расходаў на ўзбраенне. Вядома, што ваенныя артыкулы бюджэту ЗША разбухаюць з году ў год. І падобна на тое, што кожны наступны амерыканскі прэзідэнт пасля заканчэння другой сусветнай вайны хоча абавязкова пабачыць свайго папярэдніка па аб'ёму сродкаў, якія выдаткоўваюцца ў выглядзе падаткаў у амерыканскіх працоўных на ўзбраенне. У мінулым годзе ўрад ЗША правёў праз кангрэс самы буйны ваенны бюджэт, які калі-небудзь мелі дзяржавы ў мірны час. Цяпер жа кангрэсу прадстаўлены новы праект бюджэту на 1962 — 1963 гг., які патрабуе яшчэ больш ваенных расходаў. Яны дасягаюць літаральна астрашачыч лічбы ў 55,1 мільярд долараў, што складае прыкладна 60 працэнтаў усяго бюджэтных асігнаванняў. Цяпер гэтых ваенных расходаў кладзецца на плечы працоўнага народа ЗША, які вымушаны плаціць усё больш высокія падаткі, а прыбыткі ад гонкі ўзбраенняў ідуць амерыканскім манапаліям, якія вырабляюць зброю.

Ні для каго не з'яўляецца сакрэтам, што ў Злучаных Штатах Амерыкі многія члены ўрада да атрымання ўрадавых пасадаў з'яўляліся акцыянерамі або прадстаўнікамі манапалістычных карпарацый, якія прадуваюць на вайну. Гэта, дарэчы, адносіцца і да міністра абароны ЗША Макнамара. Калі гэтыя людзі прыходзяць у міністэрствы, займаюць дзяржаўныя пасады, то яны са стараннасцю праводзяць палітыку гэтых карпарацый, у якіх яны служылі і куды яны, як правіла, вяртаюцца пасля пакідання сваіх пасадаў.

Хацеў бы прывесці адзін прыклад, як бессаромна спекулююць на страху людзей, манапаліі заграбаюць велзарныя прыбыткі. Вось ужо год з лішнім губернатар штата Нью-Йорк Іван Ракфелер праводзіць кампанію па будаўніцтву супрацьатамных сховішчаў, і на гэта выдаткоўваюцца велзарныя сумы, якія перакрываюцца з кішэні падаткаплацельчыкаў у сейфы манапаліі, занятых гэтай прыбыткавай справай. Але які разважны чалавек не разумее, што сховішчы ад атамных і вадародных бомбаў — гэта не што іншае, як загады падрыхтаваная труна, магіла. І каму не зразумела, што пры сучасных сродках вайны ніякае сховішча не можа выратаваць ад ядзернай бомбы. Нельга адсядзецца ў якімсьці бункеры, няхай нават герметычна закупораным, калі ўзрываюцца атамныя і вадародныя бомбы, разбураюцца магутнасці якіх дасягае дзясяткаў, содзень і больш мільёнаў тон трэнітралуолу. Акрамя таго, у выніку выбуху застаюцца заражанымі радыяактыўнымі рэчывамі тэрыторыі, атмасфера, вада — усё, што акружае чалавека.

Гэта, безумоўна, вядома амерыканскім ваенным і вучоным. Не можа не разумець гэтага і губернатар Ракфелер. Але манапалісты і тут застаюцца верныя сваім воўчым інстынктам жабы. Яны распальваюць ваенны псіхоз і тым самым павялічваюць верагоднасць ваеннага канфлікту, разважваючы пры гэтым прыкладна гэтак: так, у топцы ракетна-ядзернай вайны згараць нашы багачы, а магчыма, і мы самі, затое да таго, як гэта адбудзецца, мы выпінем усё сокі, усё прыбыткі з мільёнаў амерыканцаў, якіх мы гатовы прынесці ў ахвяру вайне. Манапалісты хочучы атрымаць з амерыканскага народа перад вайной усё, што толькі магчыма, выкарыстоўваючы ў гэтых мэтах і будаўніцтва сховішчаў-магіл. Для будаўніцтва «сховішчаў» збіваецца цэмент, метал, абсталяванне. Усё гэта, безумоўна, дасць прыбытак. Але хто заробіць на ваенным псіхозе? Зноў-такі ты ж манапаліі.

Пытанне. З Ваших адказаў вынікае, што спробы дзяржаўных дзеячоў ЗША пагражаць Савецкаму Саюзу не ўлічваюць рэальных суадносін сіл у свеце. Які вывад, на Вашу думку, трэба было б зрабіць з гэтага факта?

Адказ. Зразумела, я не магу гаварыць за дзяржаўных дзеячоў ЗША, а што заяўляе міністр абароны Злучаных Штатаў, Вам вядома.

Для дзяржаўных дзеячоў, у тым ліку і ваенных кіраўнікоў, больш чым для каго-небудзь неабходна пацвердзіць рэальнасці. У сучасных умовах трэба шукаць такія рашэнні, якія вядуць да міру, а не да вайны. Трэба думаць аб тым, як зменшыць напружанне ў адносінах паміж дзяржавамі і не дапусціць, каб накопленыя сродкі вядзення вайны былі прыведзены ў дзеянне. Гэта ж прынесла б непрыемны бяду, цяпер ужо можна сказаць, не сабыным дзяржавам, а ўсім краінам свету.

Камуністычная партыя Савецкага Саюза, Савецкі ўрад усё краіны сацыялістычнага лагера нязменна праводзяць міралюбіваю палітыку. Наша палітыка вызначана рашэннямі XXII з'езда КПСС, новай Праграмай партыі. Мы строга кіруем гэтымі дакументамі. Савецкі Саюз і надалей будзе праводзіць палітыку міру і мірнага суіснавання, дабіваючыся ажыццяўлення ўсеагульнага і поўнага раззбраення, ліквідацыі рэшткаў другой сусветнай вайны і ўмацавання бяспекі народаў. Але калі будзе зроблен напад на нашу Радзіму, Узброеныя Сілы Савецкага Саюза заўсёды гатовы адказаць сакрушальным ударам па агрэсару. І мы разграмім тых, хто нападзе на нас або на нашых саюзнікаў. Разумеюць гэтага, як відаць, не заўсёды прысутнічае ў заявах іншых дзяржаўных дзеячоў ЗША.

Што я знайшоў на Радзіме бацькоў

Рэнэ Кахановіч прыехаў з французскага горада Гірэмкур 15 год назад. Там ён жыў разам з бацькамі, якія многа год назад выехалі з былой Заходняй Беларусі.

У Савецкім Саюзе Рэнэ атрымаў музычную адукацыю. Цяпер ён выкладае ў Ашмянскай музычнай школе, кіруе гарадскім эстрадным аркестрам. Юнак заўсёды сярод моладзі, прымае самы актыўны ўдзел ва ўсіх яе справах і пачынаннях. Навучае ён ігры на баяне дзяцей, кіруе калгасным хорам, ці развучае новую ролю ў народным тэатры — Рэнэ ўсё робіць з душой, з юнацкім запалам.

Вельмі часта Рэнэ Кахановіч расказвае сваім беларускім сябрам аб жыцці моладзі ў Францыі, аб лёсе яго сяброў, якія засталіся на чужыне, аб тым, як выхоўваюцца там юнакі і дзяўчаты.

Мы прاپанавалі Р. Кахановічу расказаць аб гэтым і на старонках нашай газеты.

Ніжэй мы змяшчам яго выступленне.

Гэта было ў 1947 годзе. Я разам з бацькамі рыхтаваўся да ад'езду ў Савецкі Саюз. Мне, чатырнаццацігадоваму юнаку, які нарадзіўся і сваё дзяцінства правёў у Францыі, Савецкая краіна ўдзялялася такой, якой ведаў яе з расказаў бацькоў: добра і ласкава, як маці, моцна і магутна.

У мяне было многа сяброў. Адно зайдзёсцілі мяне: «Адзеш у краіну, дзе ўсе шляхі адкрыты моладзі». — Гаварылі яны. Іншыя ж, наадварот, папярэджвалі: «Пашкадуеш, Рэнэ. Нідэ такога выселага жыцця, як у Францыі, не знойдзеш».

Не ведаю, як склаўся б лёс мой у далёкай, чужой Францыі, калі б не пацяснілася прыехаць у Савецкі Саюз. Ведаю голькі адно: было б вельмі цяжка ісці да намечанай мэты, дабівацца таго, аб чым доўгі час думаў і марыў.

15 год я жыў на радзіме бацькоў. Цяпер магу дакладна адказаць майм французскім сябрам, што я знайшоў у Савецкай краіне, дзе ўсе ідуць у нагу да адной мэты.

Па-першае, я знайшоў тут бацькоўскія клопаты аб людзях, аб моладзі. Калі я выказаў жаданне вучыцца, мне прапанавалі пайсці ў любую навучальную ўстанову. Я хацеў займацца музыкай, і мяне прынялі ў Брэсцкае музычнае вучылішча. Калі скончыў яго, накіравалі на работу ў Ашмянскую музычную школу. Мне далі больш дзесяці вучыў. Я стаў вучыць іх таму, чаму навучыўся сам. Многія мае вучні паспяхова скончылі школу і працягваюць сваю адукацыю ў музычных вучылішчах, потым — у кансерваторыі. Дарэчы, дырэктар нашай музычнай школы Іван Загнетаў — таксама былы мой вучань.

Тут я знайшоў сапраўдных сяброў: чужых, кланатлівых, якія ў любую хвіліну прыходзяць на дапамогу, даюць добрыя парады. Адрозніе ж пасля прыезду ў Беларусь гаварышы ўцягнулі мяне ў радыёгурток, потым — у фота і авіямадэльны гурткі. Жыццё маё адрозна аднаго стала цікавейшым, больш змястоўным.

За рубяжом, вядома, таксама ёсць школы. Але як пастаўлена ў іх выкладанне? Асноўная мэта заключаецца ў тым, каб навучыць чытаць і пісаць. Выпускнік васьмігадовай школы атрымлівае ў Францыі вельмі няпоўнае, павярхоўнае ўвядзенне аб гісторыі, фізіцы, матэматыцы. І страшней за ўсё тое, што там вучня прымушаюць як мага менш думаць.

Памятаю, мае ашмянскія сябры неяк сказалі мне:

— Ты што, Рэнэ, скончыў вучылішча і вырашыў паставіць

Рэнэ Кахановіч.

кропку на сваёй адукацыі? А кансерваторыя...

Я прыслухаўся да добрай парады. Стаў рыхтавацца да паступлення ў Беларускую кансерваторыю. Цяпер я студэнт другога курса факультэта народных інструментаў. Навучыўся іграць не толькі на сваім любімым інструменце — баяне, але і на раялі, саксафоне, кларнеце, кантрабасе.

У вольны ад работы час я пішу музыку. Калгасны хор у Жупранах, якім я кірую, выконвае некалькі маіх песень. Нядаўна я напісаў музыку да песні «Слаўся, народ беларускі» на словы беларускага паэта Адама Русака і паслаў яе на конкурс у Саюз кампазітараў БССР.

Мяне радуе і здзіўляе пастаяннае імкненне савецкай моладзі ісці наперад, не спыняцца на дасягнутым.

Зарубежная моладзь, асабліва юнакі, любяць чытаць пустыя кнігі ў асноўным аб забойствах, а вечарамі прасяджаць у рэстаранах. Такое правадзенне часу губіць маладога чалавека, робіць яго пустым.

Інакш праходзіць вольны час у нашай моладзі: за кнігамі, у кіно і тэатрах, на рэпетыцыях мастацкай самадзейнасці. Такое правадзенне часу ўзбагачае моладзь, папаўняе яе веды, робіць яе жыццё багацейшым і цікавейшым.

Я ўспамінаю словы аднаго французскага юнака: «У нас вясёлае жыццё».

Вясёлае жыццё... Гэта жыццё без імкненняў і спадзяванняў. Жыццё, калі не будзе ні якіх планаў, ні аб чым не думаеш, не марыш. Жыццё без добрых кніг, кінафільмаў. Гэта пустое, бескарыснае, марнае жыццё. Цяпер я не ўяўляю сабе такога жыцця.

Хачу сказаць некалькі слоў з прычыны пытанняў, закранутых рэдакцыйнай газетай «Голас Радзімы» ў артыкуле «Як выхоўваеце вы сваіх дзяцей?». Сапраўды, вельмі важныя пытанні. Нашы дарослыя суайчыннікі павінны звярнуць вядлікую ўвагу на выхаванне сваіх дзяцей, зрабіць усё магчымае, каб яны раслі разумнымі, адукаванымі людзьмі, дастойнымі вялікай Радзімы іх бацькоў. Асабліва важна ведаць рускую мову, тады можна будзе чытаць цудоўныя савецкія кнігі, слухаць і разумець рускія песні, знаёміцца з усімі дасягненнямі краіны, якая будзе камунізм.

Калі я жыў у Францыі, я не ведаў і не вучыў рускай мовы. Пазней зразумеў, як многа я згубіў, і быў у вялікай крыўдзе на бацькоў за тое, што яны не вучылі мяне размаўляць на гэтай цудоўнай мове.

Вельмі хацелася б, каб гэтую размову аб выхаванні дзяцей за рубяжом працягнулі нашы землякі. Бо па гэтаму пытанню могуць выказацца ўсе: і пажылыя суайчыннікі, і тыя, хто толькі яшчэ пачынае сваё жыццё.

Рэнэ КАХАНОВІЧ

(Заканчэнне. Пачатак у №№ 5, 6, 7).

А вось яшчэ прыклад таго, як атупляе нацыяналізм, цемрапальская ідэалогія чалавечанавісціцтва. У Радзюковічах мне расказалі такі выпадак. Жылі на Зарэчанскай вуліцы два хлопчкі: беларус Юргелан і яўрэй Лэйма. Хадзілі яны разам у школу, сядзелі яны за адной партай, дома разам рыхтаваліся да ўрокаў, сябравалі.

Прышлі гітлераўцы, прывезлі з сабой нацыяналістычных вырадкаў. І вось былы сябра Лэймы раптам адчуў, што ў яго жылах цячэ арыўскае кроў. У час яўрэйскага пагрому Юргелан заўважыў, што яго сябра схавалася ў хляве. Паліцай кінуўся за ім.

— А, вось ты дзе! — сказаў Юргелан, нацэльваючы на яго зброю, якую яму далі гітлераўцы.

Лэйма не чакаў гэтага.

— Мы ж з табой сябры...

Юргелан тупа глядзеў на свайго былога сябра. Тады Лэйма стаў ля сідны, сказаўшы:

— Стралай, фашыст! — і заспяваў «Інтэрнацыянал».

Юргелан выстраліў. А потым выцігнуў за валасы труп з хлява, каб паказаць акупантам, які ён адданы нацыянальнай справе «змагар».

ЛЕ як ні стараліся нацыяналісты, на беларускай зямлі не прышчэпілася ідэалогія нацыянальнай нянавісці. Перамогу атрымала ідэя дружбы, братэрства паміж працоўнымі. Яна гартавалася ў тыле, на фронце, у жорсткіх умовах гітлераўскага рэжыму.

У час размовы з жыхарамі Радзюковіч і навакольных вёсак аб гадах гітлераўскай акупацыі часта называюць з вялікай пашанай імёны Аляксандра Ігнатавіча Гладкіх — урача мясцовай бальніцы, яго жонкі, дзяцей, ваеннапалоннага масквіча Андрэя, партызана Сцяпана Іванавіча Антонова, сувязной партызан Галіўскай Алены Аляксандраўны, сувязнога Шарамета Аляксандра Фёдаравіча, паляка Вітольда Івінскага, юнака Радаслава Тарашкевіча і многіх іншых. Усе яны — рускія, беларусы, яўрэі, палякі — жылі адной мэтай: зрабіць як мага больш, каб разграміць фашысцкія орды. Кожны з іх выконваў сваё заданне і не ведаў, якое заданне выконваў іншы. У лес, к партызанам, перапраўляліся лякарствы, бінты, бялізна, мыла, звесткі аб рухах воражых войскаў.

Кароткае, але слаўнае жыццё пражыў Радаслаў Тарашкевіч. З маленства ад маці Веры Андрэўны, ад навакольных сялян і былых грамадоўцаў ён чуў хвалючыя расказы аб сваім бацьку — кіраўніку рабоча-сялянскай Грамады, рэвалюцыянеру Браніславу Тарашкевічу. І ён пайшоў шляхам бацькі. Правільнасць абранага шляху ў ім умацоўвала дружба з ваеннапалоннымі рускімі салдатамі Андрэем, Іванам, з беларусамі — дзецьмі ўрача Гладкіх, з палякам Вітольдам Івінскім, які, калі немцы стварылі гэта, у знак пратэсту адзеў жоўтую зорку і разам з жонкай яўрэйкай пайшоў за калючы дрот.

Радаслаў дапамог палонным уцячы з маёнтка, дзе яны працавалі, у лес да партызан. За сынама слаўнага грамадоўца пачалі сачыць «нацыяналістычныя змагары» Абрамчык, Жукоўскі, Юргелан. Яны пачалі заўважаць, што прыкрываючыся аўтарытэтам свайго айчыма фервальтэра Нежанкоўскага, які служыў у немцаў, пасынак іграе не ў адну з ім дудку. Радаславу трэба было ісці ў лес.

Аднойчы вечарам ён сказаў Веры Андрэўне:

— Я пайду да сяброўкі, аднесу кнігі. Але ты, мама, не хвалюйся, калі я не ўкладуся ў каманданці час і заначую.

На другі дзень разнеслася чутка: «Партызаны звязалі пасынак Нежанкоўскага і павялі ў лес». А яшчэ праз дзень да Веры Андрэўны прышоў сувязны Шарамет і перадаў:

— Не хвалюцца, Вера Андрэўна, звязалі Славіка па яго просьбе, каб вам не было непрыемнасцей.

Небяспечна было заставацца ў мястэчку і

ўрачам Гладкіх. Праз сувязных Аляксандр Ігнатавіч даў аб гэтым знаць партызанам.

У бальніцы працавалі яшчэ два вельмі добрыя медыцынскія спецыялісты: доктар Вайнер і доктар Шустэр. Трэба было ўгаварыць і іх ісці ў партызаны, тым больш, што хадзілі тут і аб тым, што гітлераўцы маюць намер расстраляць апошніх яўрэяў.

Шустэр атрымаў медыцынскую адукацыю ў Берліне. Ён быў багатым чалавекам і лічыў, што калі быць лаяльным, немцы яго не крадуць. Партызанскі лес для яго, арыстакрата, быў «спаданнем на дно». Вайнер знаходзіўся пад уплывам Шустэра.

Дачка Аляксандра Ігнатавіча Маргарыта, якая цяпер працуе дзіцячым урачом у Мінску, усё ж сказала Шустэру:

— Ходзяць чуткі, што немцы збіраюцца ліквідаваць яўрэяў.

— Правакацыя.

Швачка Рыва Гардон падслухала, як аб гэтым гаварыў Шнейдэр.

— Я не веру ў гэта.

— А чаму ўсё ж вам не пайсці да партызан?

Мне, доктару Шустэру, у лес да ваюкоў?

Наш вялікі зямляк Янка Купала іначай сказаў аб партызанам: «Партызаны, партызаны, беларускія сыны...»

— Шаноўная Маргарыта, лясныя тропы — гэта не шлях інтэлігента-спецыяліста. Мая справа — лаячы людзей. Больш нічога мяне не цікавіць.

— Як сабе хочаце. Але вы памыляецеся. Трагічна памыляецеся, — сказала Маргарыта.

Доктар Вайнер адказаў тое самае, што і Шустэр.

Ноччу на ўскраіне лесу спыніліся партызанскія падводы. Група ўзброеных людзей падпаўзла да хаты ўрача Гладкіх. У лес былі перанесены медыкаменты. Сям я Гладкіх пайшоў да дома.

У лесе Маргарыта сустрэла Радаслава Тарашкевіча:

— Ну, як ты жывеш, Славік?

— Ваюю, — адказаў ён. — Але хочацца чагосьці большага.

А неўзабаве Радаслаў Тарашкевіч загінуў у сутычцы з карнікамі.

— Якога хлопца страцілі, — шкадавалі партызаны.

МКОЛА Абрамчык. Аб яго далейшых «нацыянальных справах» расказаў жыхар Радзюковіч Ісаак Яфімавіч Розаў.

У часе ліквідацыі гэта Розаў, як краўца, разам з іншымі спецыялістамі — шаўцамі і краўцамі — забралі ў Вілейскую турму.

Тут яны павінны былі шыць эсесаўцам боты, мундзіры. Ноччу пасля працы краўцы і шаўцы лезлі на гарышча і адтуль назіралі жахлівую карціну знішчэння вязняў Вілейскай турмы. Тут сярод катаў Розаў пазнаў Міколу Абрамчыка. Ён гнаў да ямы вязняў, біў іх зброяй, штурхаў нагамі, расстраляваў, а потым абліваў нафтай і паліў трупы.

Сярод тых, каго забіваў Абрамчык, былі людзі з Радзюковіч і навакольных вёсак, — успамінае Розаў. — Адночы я ўбачыў, як Мікола Абрамчык гнаў да ямы доктара Шустэра, яго жонку і дваіх дзяцей. Ён біў іх па галаве, штурхаў нагамі. Жонка Шустэра некалькі разоў падала, закрывала сабой дзяцей ад удараў ката. О, гэта была жудасная карціна. А Шустэр мог, як і я, уцячы да партызан, — з сумам заключыў Розаў.

Перад вызваленнем Радзюковіч суседка Абрамчыкаў Васілеўскай і сувязная партызан Галіўскай бачылі Міколу Абрамчыка разам з адыходзячымі эсесаўцамі на возе з нарабаваным дабром. Крывавы след ката павёў за мяжу. Ці не за гэта нарабаванае пляменнікам дабро дзядзька «прэзідэнт» збудоваў сабе дачу над Парыжам? Схаваўшыся пад крыло новых гаспадароў, гэтыя алачыцы, месца яных на лаве падушных, выдаюць сябе за прадстаўнікоў «панявольных народаў».

Л. ПРОКША

РАДЫ Ё ПЕРАДАЧЫ

ДЛЯ ЗАХОДНЯЙ ЕУРОПЫ	НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ	НА НЬЮ-ЁРКСКАМУ ЧАСУ
Слухайце штодзённа нашы радыёперадачы па сярэднеэўрапейскаму часу: на сярэдняй хвалі 227 метраў (ці 1 322 кілагерцаў) з 6 да 7 гадзін, з 16.00 да 17.00 і з 21.00 да 21.30; на кароткай хвалі 30,83 метра (ці 9730 кілагерцаў) з 6 да 7 гадзін.	Па нядзелях — ад 8 гадзін да 8 гадзін 30 мінут па сярэднеэўрапейскаму часу на хвалі 30,83 метра (ці 9730 кілагерцаў) і на сярэдняй хвалі 227 метраў.	20 гадзін 30 мінут па нью-ёркскім часу на кароткіх хвалях: 31,04 метра (ці 9665 кілагерцаў), 31,23 метра (ці 9605 кілагерцаў), 41,15 метра (ці 7290 кілагерцаў).
Па нядзелях: на хвалі 30,83 метра і 227 метраў з 6 да 9 гадзін і з 10 да 13 гадзін; на сярэдняй хвалі 227 метраў з 16.00 да 17.00 і з 21.00 да 21.30.	Слухайце штодзённа нашы радыёперадачы па нью-ёркскім часу з 19.30 да 20.30 на хвалях: 31,04 метра (ці 9665 кілагерцаў), 31,23 метра (ці 9605 кілагерцаў), 41,15 метра (ці 7290 кілагерцаў).	НАШ АДРАС
	НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ	Мінск, Ленінскі праспект, 77. Дом друку, пакой № 20. Для пісьмаў: Мінск, паштова я скрынка № 14.
	Па суботах — ад 20 гадзін да	РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ